

הוא, בכל מקום את מוצא פשטאנו ישראל, ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד, הדא הוא דכתיב, (מיכה ז יח) מי אל פמוף נושא עון ועובר על פשע.

פרשתא ח והאדם ידע את חנה אשתו. אמר רבי יהושע בן לוי, יש לנו להרהר בהאי פרשתא, וכל שפן בהאי פסוקא, דאמרה חנה, קניתי איש את ה'.

אמר רבי יצחק, אנא ידענא ליה בפשיטותיה. דהא תנן, אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דאתיליד ליה בר, כד שרי למלא, חובה עליה לאלפא ליה פסוקי דאורייתא, (דף כה ע"א) דאינון דחילו מן קדם ה', דכד ירבי ידבר לון לאינון פתובין, לדחלא מן מאריה.

רבי עקיבא, הוה יתיב קמיה דר' אליעזר, אמר ליה מאי האי פרשתא דפסוקא דא, דאמר ותלד את קיין, ותאמר קניתי איש את ה'. אמר ליה, עקיבא, אימא לך, יומא דר' ברוקא ושאר חברייה גלו ההוא חובה דעביד אדם, לא הוה אצטריף לאינון דלא ידעי עמיקתא ומסתרתא. וההוא יומא דאתגלי, אשתמע פלא מהאי פסוקא.

אדם נצטוה על השם, וחקא בשם. נצטוה על השם, הוא השם המיוחד, דכתיב ועץ החיים וגו'. וחקא בשם, זהו שם המשותף, דכתיב ועץ הדעת טוב ורע.

וחנה היתה תחלה בעבירה על זה. דכתיב ותקח מפריו. ולאחר שחטאו, וידעו עונם על מה שעברו, התמרמרו על מה שחטאו, והיא ביותר, מפני שהיא לעבירה, לעבור על שמו הגדול. פיון שנולד לה בן, הרגישה בדבר, ואמרה קניתי איש את

ברוך הוא. בכל מקום אתה מוצא, פשטאנו ישראל ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד. זהו שכתוב (מיכה ז) מי אל פמוף נושא עון ועובר על פשע. פרשה ח. (בראשית ד) והאדם ידע את חנה אשתו. אמר רבי יהושע בן לוי, יש לנו להרהר בפרשה הזו, וכל שפן בפסוק הזה, שאמרה חנה (שם) קניתי איש את ה'.

אמר רבי יצחק, אני ידעתי אותו בפשיטותו, שהרי שנינו, אמר רב יהודה אמר רב, זה מי שנולד לו בן, כשמתחיל לדבר, חובה עליו ללמדו פסוקי תורה, שהם יראה מלפני ה', שכשיגדל, יזכר את אותם הכתובים ליראה מרבנו. רבי עקיבא היה יושב לפני רבי אליעזר. אמר לו, מה הפרשה הזו והפסוק הזה שאמר ותלד את קיין, ותאמר קניתי איש את ה'? אמר לו, עקיבא, אמר לך. היום שרבי ברוקא ושאר החברים גלו את אותו החטא שעשה אדם, לא היה צריך לאותם שלא יודעים צמקות ונסתרות, והיום ההוא שהתגלה, נשמע הכל מן הפסוק הזה.

אדם נצטוה על השם וחקא בשם. נצטוה על השם, הוא השם המיוחד, שכתוב (שם א) ועץ החיים וגו'. וחקא בשם, זהו שם המשותף, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

וחנה היתה תחלה בעבירה על זה, שכתוב (שם א) ותקח מפריו. ולאחר שחטאו וידעו עונם על מה שעברו, התמרמרו על מה שחטאו, והיא ביותר, מפני שהיא היתה תחלה לעבירה לעבור על שמו הגדול. פיון שנולד לה בן, הרגישה בדבר, ואמרה קניתי

ה' שְׁהוּא הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, וְעַל פֶּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁם הַמְשׁוּתָף.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הָאִי טַעְמָא, חוּזְרַ עַל מַה דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, (שמות כב יט) זֹבַח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם. אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חֲזָרָה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ עוֹן שְׁעֵבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוֹ, לְתַת כְּבוֹד לְאַחַר זֹלָתוֹ. אָבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁם מִמֶּשׁ, וְלֹא לְאַחַר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְשִׁפִּיר קָאָמַר ר' עֲקִיבָא, דְּאֵתְחִזֵּר עֲנִינָא עַל מַה דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ. וְכֵן חֲזָרָה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וְכֵן חֲזָרָה אָמְרָה (ש"א א יא) וְנִתְּתִיו לֵה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וְעַל זֶה אָמְרָה תוֹרָה, (שמות לד יד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחַר, כִּי ה' קִנָּא שְׁמוֹ, אֵל קִנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימְתִי יִטְיִילוּן חֲבַרְיָא בְּרַזִּין עֵילְאִין דְּמַלְכָא. אָמַר רַבִּי אֶלְפִסְנָדְרָאִי, תְּנִינָן, מוֹסְרִין סְתְרֵי תוֹרָה לְחַבְרִים הֲרֵאוּיִים לְכֶךָ, כְּגוֹן אֲנִן וְחַבְרֵי אֲנִן כְּגוֹנוֹן.

וְתוֹסַף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל, אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה שְּׁמִיעַ לָךְ בְּהָאִי. אָמַר לִיהַ עַל כֶּךָ אֲנָא יְתִיב קַמָּךְ. אָמַר לִיהַ, אֶסְתִּים פּוּמָךְ, וּפְתַח עֵינְךָ וְאוּדְנָךְ, וְאַצִּית.

דְּרַמָּז הוּא דְקָא רַמָּז, עַל הַהוּא שְׂמָא זְעִירָא, דְּאֵתְאַצֵּל מִשְׂמָא קַדִּישָׁא, דְּאֲנָא וְאֵת יְדַעְנָא. וּבְהָאִי שְׂמָא חֲבִיין סְגִיאִין בְּנֵי נִשְׂאָ, וְהוּא רַמָּז מְהִימְנוּתָא, לְמֵאן דְּאֶסְתַּפֵּל בְּחֻמְתָּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, רַמָּז דְּאֵתְקַטֵּל הֶבֶל, אוֹרִי עַל מְהִימְנוּתָא דְשְׂמָא יְקִירָא עֵילְאָה דְּמַלְכָא, דְּכַתִּיב (ישעיה

אִישׁ אֶת ה', שְׁהוּא הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, וְעַל פֶּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁם הַמְשׁוּתָף. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַטַּעַם הַזֶּה חוּזְרַ עַל מַה שְּׂאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, (שמות כב) זֹבַח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם. אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חֲזָרָה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ הַעוֹן שְׁעֵבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוֹ לְתַת כְּבוֹד לְאַחַר זֹלָתוֹ, אָבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁם מִמֶּשׁ, וְלֹא לְאַחַר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְיִפְהָ אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שְׁחִזְרָה הַעֲנִינָן עַל מַה שְּׂאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ. וְכֵן חֲזָרָה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וְכֵן חֲזָרָה אָמְרָה וְנִתְּתִיו לֵה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וְעַל זֶה אָמְרָה תוֹרָה (שם לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחַר, כִּי ה' קִנָּא שְׁמוֹ, אֵל קִנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימְתִי יִטְיִילוּן הַחֲבַרְיִים בְּסוּדוֹת הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ? אָמַר רַבִּי אֶלְפִסְנָדְרָאִי, שְׁנִינָן, מוֹסְרִים סְתְרֵי תוֹרָה לְחַבְרִים הֲרֵאוּיִים לְכֶךָ, כְּמוֹ שְׂאֲנַחְנוּ וְהַחֲבַרְיִים שְׂכְּמוֹנוֹ.

וְתוֹסַף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל (בראשית ה ב). אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה נִּשְׁמַע לָךְ בְּזֶה? אָמַר לוֹ, עַל כֶּךָ אֲנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, סֵתֵם פִּיךָ, וּפְתַח עֵינֶיךָ וְאֲזַנֶיךָ, וְהִקְשֵׁב.

שְׂרַמָּז הוּא רוּמָז עַל אוֹתוֹ שֵׁם זְעִיר שְׂנַאֲצֵל מִן הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שְׂאֲנִי וְאֵתְהָ יוֹדְעִים. בְּשֵׁם הַזֶּה חוֹטְאִים בְּנֵי אָדָם רַבִּים, וְהוּא רַמָּז הָאֲמוּנָה לְמִי שְׂמַתְבוֹנֵן בְּחֻמְתָּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, הַרְמָז שְׂנַהֲרַג הֶבֶל מוֹרָה עַל הָאֲמוּנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שְׂכַתּוּב (ישעיה ב) וְנִשְׁגַּב

דְּכַתִּיב (ישעיה

ה' לְבָדוּ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אוי לעולם פֿשְׁתַּצָא מִמְּנוּ, פֿעַת אָנִי מִסְתַּפֵּל בְּחֻמְהָ רַבָּה. אָמַר לוֹ, הָרִי אֲמַרְתִּי לָךְ סֵתָם פִּיךָ, שְׁהָרִי רְאִיתִי שְׂדֵי לִי וְלָךְ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲזוּר קִינן לְהֵיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה וְהִכָּל רוּעָה צֹאן. זֶה הִבִּיא קָרְבָן, וְזֶה הִבִּיא קָרְבָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִינן בָּא בְּגִסוֹת הָרוּחַ, וְהִכָּל בְּנִמְיֻכוֹת הָרוּחַ, שְׁפָתוֹב זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. מַה פְּתוּב? (בראשית ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הַכֹּהֵן וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִינן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִפְלוּ פָנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְלִמְדֵנוּ, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שְׂדֵינן כָּל הַנִּשְׁמוֹת עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לָךְ? הֲלֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר, אִם תִּיטִיב, יִהְיֶה לָךְ שְׂאֵת.

לְפָתַח חֲטָאת רֹבֵץ (בראשית ה, ז) - כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן עֵדֶן שֶׁהַנִּשְׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ - חֲטָאת רֹבֵץ. הַחֲטָאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזֻמָּן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָׁךְ. וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתוֹ - כְּלוּמַר, אִם תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאת הַהוּא יִכְסֹף לָךְ כִּסְפֵךְ לָךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבִירוֹת. אֵתָה תִּמְשַׁל בּוֹ - שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עִמָּךְ.

לִמְדֵנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשָּׂאל אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, הָרַם עֵינֶיךָ לְמַעְלָה, וְאֵתָה שָׁב אֲצִלִּי, שְׁהָרִי הַכֹּל מִפְּרֹשׁ בְּמָה שֶׁאֲמַרְתִּי. הָרִים עֵינָיו, אַחַר כֵּן הִרְפִּין רֵאשׁוֹ. אָמַר, הָרִי עֲשִׂיתִי כִּמְעַשֶׂה הַנְּחֹשׁ וְלֹא יִדְעָתִי. קָרַב אֵלָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְלַחֵשׁ לוֹ. בָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְנִשַּׁק יָדָיו וּבִכָּה, וְאָמַר, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתָּ בְּרֵאשׁוֹנָה - מַגְבִּיהִים אֶת

ב (יא) וְנִשְׁגָב ה' לְבָדוּ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, ווי לְעֵלְמָא בַד תִּיפּוּק מִנִּיהּ, פֿעַן אָנָא מִסְתַּפֵּל בְּחֻמְתָא סְגִיָאָה. אָמַר לִיהּ, הָא אֲמַרְתִּי לָךְ אֲסִתִּים פּוּמָךְ, דִּהָא חֲזִינָא דִּדִּי לִי וְלָךְ בְּעֵלְמָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזַר קִינן לְהֵיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה, וְהִכָּל רוּעָה צֹאן, זֶה הִבִּיא קָרְבָן, וְזֶה הִבִּיא קָרְבָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִינן בָּא בְּגִסוֹת הָרוּחַ, וְהִכָּל בְּנִמְיֻכוֹת הָרוּחַ, דְּכַתִּיב (תהלים נא יט) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. מַה פְּתִיב וַיִּשַׁע ה' אֶל הַכֹּהֵן וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִינן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִפְלוּ פָנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְחֵאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שְׂדֵינן כָּל הַנִּשְׁמוֹת, עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לָךְ, הֲלֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר אִם תִּיטִיב, יִהְיֶה לָךְ שְׂאֵת.

לְפָתַח חֲטָאת רֹבֵץ, כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן עֵדֶן, שֶׁהַנִּשְׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חֲטָאת רֹבֵץ. הַחֲטָאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזֻמָּן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָׁךְ. וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתוֹ, כְּלוּמַר אִם תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאת הַהוּא יִכְסֹף לָךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבִירוֹת. אֵתָה תִּמְשַׁל בּוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עִמָּךְ.

חֵאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנָא חֲמִינָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁשָּׂאל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּבַר זֶה. אָמַר לִיהּ, עֲקִיבָא, סַק עֵינֶיךָ לְעִילָא, וְאֵתָה תִּיב גַּבְאִי, דִּהָא מְפָרֵשׁ כּוּלָא בְּמָה דְאֲמַרְנָא. זְקַף עֵינָיו, לְבַתַר אַרְכִּין רִישִׁיהּ, אָמַר, הָא עֲבַדְנָא כְּעוֹבְדָא דְחִיּוּנָא, וְלֹא יִדְעָנָא. קָרִיב גַּבּוּי ר' אֱלִיעֶזֶר, וְלַחֵישׁ לִיהּ, אֵתָה ר' עֲקִיבָא, וְנִשַּׁק יָדָיו, וּבִכָּה, וְאָמַר, כּוּלָא הוּא פְּמָה דְאֲמַרְתָּ בְּקַדְמִיתָא. זְקַפָּאן זְקִיפָן, תַּתְּאָן תַּתְּאִין, דִּלָּא